

PALYATİF BAKIM MERKEZLERİNDE YÜRÜTÜLEN MANEVİ DESTEK HİZMETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Nihal İsbilen Esendir¹, Hasan Kaplan²

¹ Marmara Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri, İstanbul

² İbn Haldun Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İstanbul

GİRİŞ

Dünyadaki olumlu gelişmelere paralel olarak, ülkemizde de palyatif bakım konusundaki duyarlılık her geçen gün çok yönlü bir şekilde artmakta, palyatif bakım merkezlerinin niceliği ve niteliği gelişmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında 3 yıl önce gerçekleştirilen “hastanelerde manevi destek hizmeti” protokolü bu olumlu gelişmelerin en son örneklerinden biridir. Türkiye’de sağlık hizmetleri bağlamında bir devrim sayılacak nitelikte olan bu manevi destek hizmeti üç yıldır seçilmiş bazı hastanelerin özellikle palyatif bakım merkezlerinde uygulanmaktadır. Birçok açıdan tartışma konusu olan bu uygulamanın, başından itibaren medyada ve mesleki örgütler nezdinde hem olumlu hem de olumsuz yankıları olmaktadır. Özellikle geleneksel olarak profesyonel sağlık hizmetlerini yürüten sağlık çalışanlarının (hekim, hemşire, ebe vb.) bir kısmının bu yeni gelişmeye karşı çeşitli mesleki çekincelerden dolayı mesafeli ve tereddütlü bir tutum sergilediği bilinmektedir.

AMAÇ

Bu araştırma amacı yukarıda kısaca işaret edilen tartışmalara neden olan Diyanet İşleri Başkanlığı’nın üç yıldır bazı hastanelerde sürdürdüğü Manevi Destek hizmetlerini ele almakta ve şu iki soruya cevap aramaktadır: Manevi Destek hizmetleri genel palyatif bakım hizmetlerine ne derece entegre edilebilmiştir? Manevi Destek hizmetleri hasta ve yakınları açısından ne derece benimsenmiştir?

Bu araştırma sorularına Manevi Destek hizmeti uygulamasıyla direk veya dolaylı ilgili, birey-birim ve kurumlar dikkate alınarak üç ayrı çalışmayla cevap aranmıştır: İlk çalışma, bir Manevi Destek uzmanı olarak katılımcı gözlemci sıfatıyla yaptığım gözlemleri ve palyatif bakım merkezi olan hastanelerde Manevi Destek hizmetlerini yürüten Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı on manevi destek uzmanıyla yapılan görüşmeleri içermektedir. İkinci çalışma, hastane yönetimi ve çalışanlarıyla (özellikle palyatif bakım ünitesi çalışanları) yapılan görüşmeler; üçüncü çalışma da hasta ve yakınlarıyla yapılan görüşmeleri içermektedir. Bu bildiri de sadece ilk çalışma sonucu elde edilen bulgular sunulacaktır.

YÖNTEM

Palyatif bakım merkezlerindeki manevi danışmanlık hizmetlerini derinlikli bir kavrayışla incelemek ve burada yapılan hizmetlerin bundan sonra yapılacak teorik ve pratik çalışmalara rehberlik etmesi hedeflendiği için araştırma nitel araştırma olarak tasarlanmıştır.

Araştırmanın verileri Türkiye’de Palyatif bakım merkezlerinde görev yapan manevi destek uzmanları ile yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

BULGULAR - TARTIŞMA – SONUÇ

Elde edilen bulgulara göre, Manevi Destek hizmeti kavramsal ve yapısal bir takım sorunlarla yüzleşse de çoğu sağlık çalışanı (palyatif bakım), hasta ve hasta yakınları tarafından olumlu karşılandığı tespit edilmiştir. Hastaların ve hasta yakınlarının hastalık süreci ile başlayan yeni durumu anlamlandırma, yaşam sonu endişeleri, ölüm kavramı ile ilgili kaygıları, dini yaşantıları hakkında vb konularda merak ettiklerini öğrenebilme ve desteğe ihtiyaç duydukları durumlarda maneviyat ve din kavramları merkez alınarak gerçekleştirilen manevi destek ve rehberlik hizmetlerinin önemli bir boşluğu doldurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Palyatif bakım biriminde manevi destek hizmetlerinin nasıl bir prosedür takip edilerek yürütüldüğü, bu hizmeti sunanların yeterlilikleri, hasta ve hasta yakınlarının beklentileri gibi konular hakkında verilerle ulaşılmıştır. Bu bağlamda elde edilen verilerle söz konusu olumlu olumsuz tepki ve yansımaları dikkate alarak, hastanelerin palyatif bakım merkezlerinde üç yıldır devam eden manevi destek hizmetinin uygulamasına ilişkin bir değerlendirme yapılacaktır.